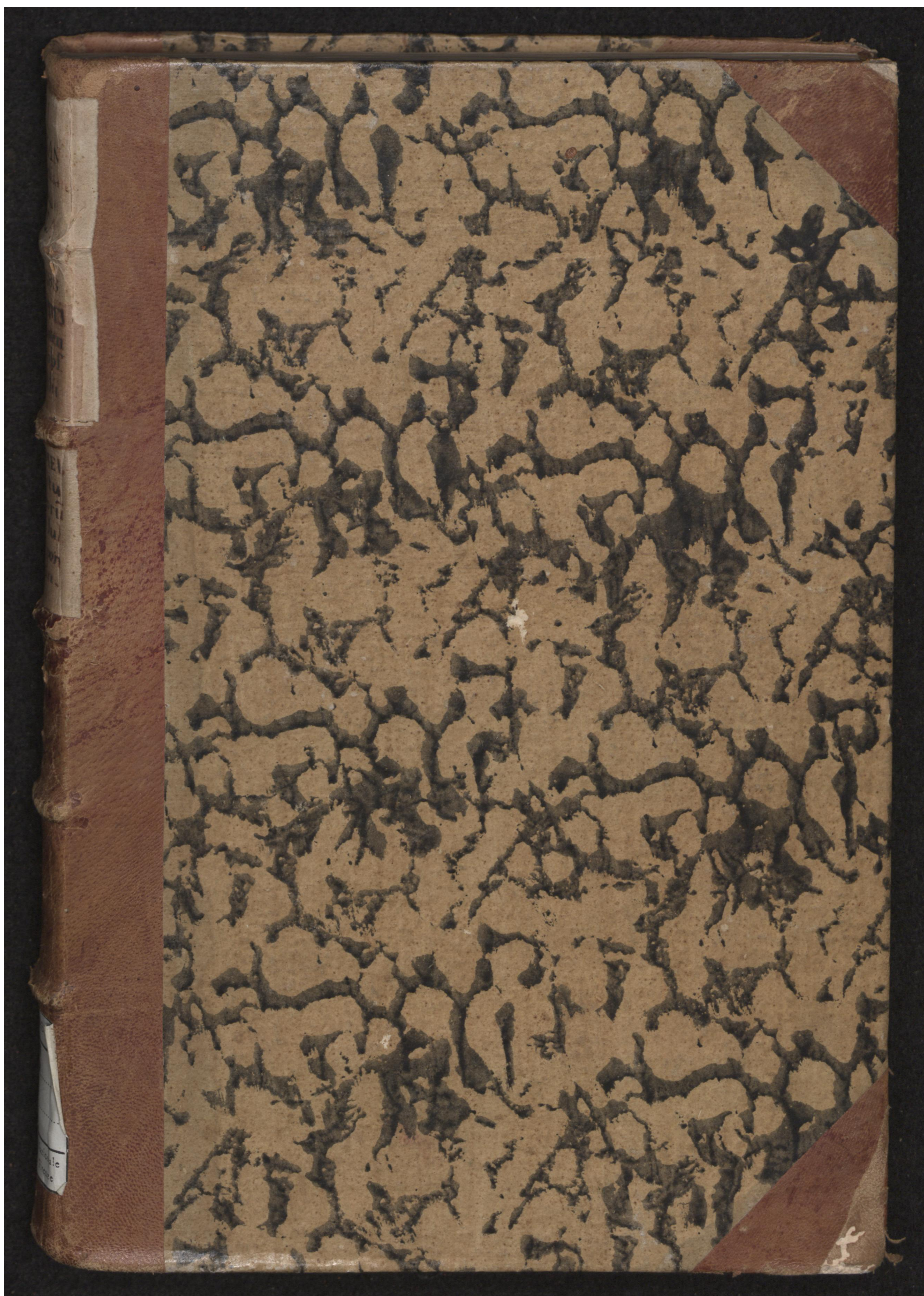
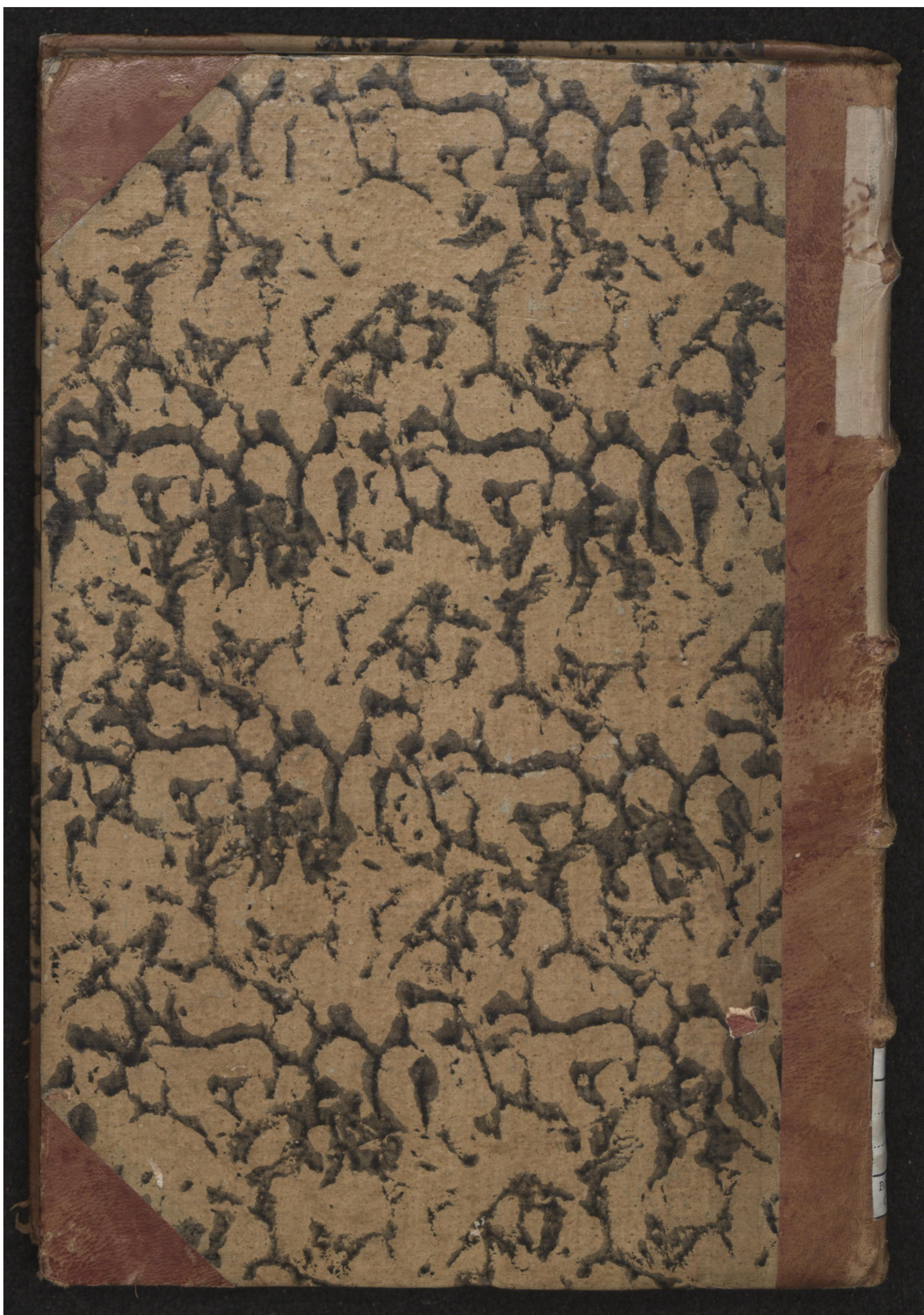
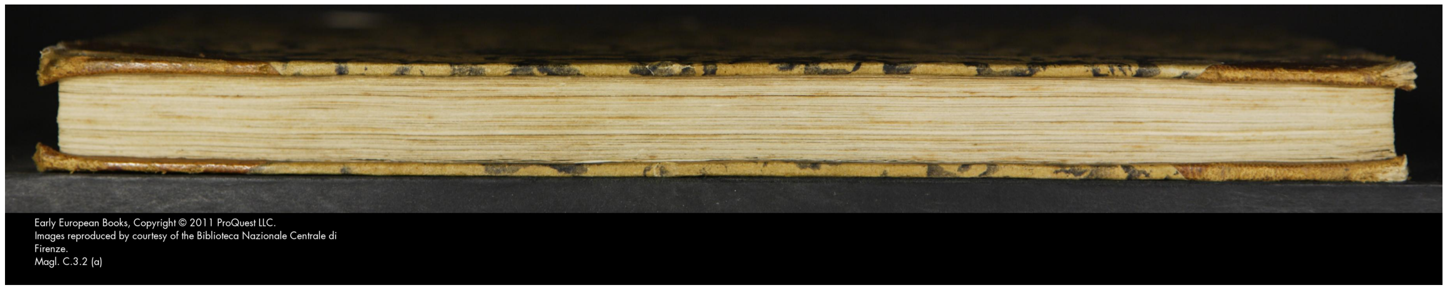

Lucii Iunii Moderati Columellæ de Cultu hortorũ Liber.xi. Quem.pub.Virgilius.M.in Georgicis posteris edendum dimisit Ad eiusdem Carmen præfatio.

Oenoris tui Siluine quod stipulanti spoponderam tibi reliquam pensiunculam percipe. Nã superioribus decem libris ac minus parte dbitum quod naturæ persoluo reddiderã. Superest ergo cultus hortorum segnis ac neglectus quondam ueteribus agricolis: nũc uero celeberrimus. Siquidem cũ parcior apud priscos esset frugalitas: largior tamen pauperibus fuit usus epularum: lactis copia ferinaq; ac domesticarum pecudum carne uelut aqua frumentoq; sũmis atq; humillis uictum tollerantibus. Mox consequens & præcipua nr̃a ætas dapibus libidinosis præcia constituerit. Cœnæq; nõ naturalibus desideriis: sed cẽsibus æstimẽtur. plebeia paupertas summota preciosioribus cibis ad uulgares compellitur. Quare cultus hortorum quoniã & fructus magis in usu est diligẽtius nobis q̃ tradiderunt maiores præcipiendus est. Isq; sicut institueram prosa oratione prioribus subnecteȓtur exordiis: nisi propositum expugnasset frequens postulatio tua quæ peruicit: ut poeticis numeris explerem georgici carminis omissas partis quas tamen ut ipse Virgilius significauerat post se mẽorandum reliquit. Neq; aliter istud nobis fuerat audendum q̃ ex uoluntate uatis maxime uenerandi: cuius quasi nuie Instigãte pigre sine dubio propter difficultatem operis: uerumtamẽ nõ sine spe prosperi successus aggressi sumus tenuem admodum & pene uiduatam corpore materiam quæ tam exilis est ut in consumatione quidem totius operis annumerari uelut particula possit laboris nostri: per se uero & quasi suis finibus terminata nullo modo speciose confici. Nam & multa sunt eius quasi mẽbra de quibus aliquid possũs affari: tamen eadem tam exigua sunt ꝙ aiunt græci ut ex icomprehensibili paruitate arenæ finis effici non possit. quare quicquid est istud quod elucubrauimus ideo ꝓpriam sibi laudem non uindicat ut boni consulat s. nõ sit decori prius editis a me scriptorum monumentis; sed iã præfari desinamus. Nunc ad Carmen.

IVLII POMPONII FORTVNATI INTERPRETATIO IN CARMINIBVS COLVMELLE.

Emorabiles horti in fabulis narrãtur fuisse hesperiduȝ: in q̃bus non poma quidẽ aurea: sed tãtum oleastri uiruerũt. Ante omnis uero regis & alcynoi nalicę puel- lę patris fabulis celebrati sunt. Reges persaꝝ hortensi curę intẽti fuere. Tarqui nius superbus ꝙ horto de lectatus sit: respõsum ex- cisis liliis ad filium indicat

Hortorum quoque te cultus Siluime docebo:
Atq; ea quæ quondam spatus exclusus iniquis
Quom caneret lætas segetes & munera bacchi
Et te magna pales nec non cælestia mella.
Virgilius nobis post se memoranda reliquit.
principio sedem numeroso prebeat horto
pinguis ager putres glebas resolutaq; terga
Qui gerit & fossus gracilis imitatur arenas:
Atque habilis natura soli quæ gramine læto
parturit: & rutilas ebuli creat uuida bacchas.
Nam neq; sicca placet: nec quæ stagnata palude
perpetitur querulæ semper conuicia ranæ
Tum que sponte sua frondosas educat ulmos
palmitibusq; feris lætatur & aspera siluis.
Ac rados aut pruni lapidosis obruta pomis
Gaudet: & iniussi consternitur ubere mali.

In. xii. tabulis horti men tio non uillarum habetur. Epicurus primus horti magister existimatus est. Quare his exemplis pri cipes: & studiosi homines hortis incũbere nõ extie scant. Signa saturnica ĩ hortis olim posita: tute- la uero eorum ueneri attri buta ẽ: cuius iucũndo nu- mĩe auxiliante ad ĩterpre tationẽ ueniãus. Quã ex plynio: uarrone: Catone sũma diligẽtia tituli hono re nõ deraso excerpsius.

In poemio relictas a p. Virgilio georgici car minis partes expleturum se fatetur. Hoc frequens petitio. p. Siluinus exigebat: urgebatq; ẽt facile laudis cupidum. Virgilius tamẽ assumendaȝ posteris curam reliquit in hęc uerba. Verũ hęc ipse equidem spatiis exclusꝰ iniquis. prae tereo atq; aliis post memoranda relinquo. Multũ posteritati tribuit: quã adeo dignaȝ puto: ut agricolationis suę terminos ponat: nõ ergo iniuria hoc negociũ exequẽdũ uetus rusticatiõis artifex cõsumato iam operi suo mãdauit: quod liberuȝ affert testimoniũ quantũ colonis olitori busq; ac uinitoribus tradiderit. Cęlestia mella: Multa igĩus affert de origĩe apuȝ poetice ma gis decora fabulis: q̃ rusticoꝝ obseruatiõi: aut diligentiae: nos tamẽ pro interpretatõe dicẽus:

Aiunt mulierem specie pulcherrimã nomĩe Melissam iouẽ in apem cõuertisse. Homerus ex scabrõibus natas dicit: quas Nymphę phryxõides educauerẽt. Mox ĩ cretẽsi ãtro Iouis ex tit isse nutrices: & pabula diuinitus sortitas: quibus ĩfãtem educabãt. Hoc uirgilius ĩdicat inq ẽs. Dictęo cęli regem pauere sub antro. Et in qua regione natae sint: ad agricolas minime p tinet an in thessalia sub aristeão: an in insula tea: an eritrei temporibus sub monte himetiõ: an in creta sub saturno: ut menander ait. Nec ad nos pertinet perscrutari utruȝ ut alia animalia gingã tur: an ex floribus progeniem inquirant: & utrum euomant mel: an ex alia parte edatur. Pri cipio sedem: eligatur ab olitore non macilentum solum ac sterile: cui facile terga. i. cespites ĩ superficie resoluantur. Numeroso: ab numero herbarum & cum sit fossus ager: ita teratur ut sit instar gracilis harenę: uel si tale solũ non facile reperitur: alia animaduertenda sunt: ut per se terrę benignitas inculta: tamen & uuida: ut Varro scribit. i. humida educet ebulos uirgulta sã bucę rami instar: uitandum semper illud solum est: quod siccum: uel palustri stagno madefactuȝ ubi ramunculi uiridi tergo saltant. Tum quae sponte sua: laudat soluȝ: quod ultro ulmos nu triat: & siluestri palmite lętet. Et acrade: quod spĩae genus est. Et gaudet atris pruynis: obtegi: & consterni siluestri & indigena malo.

Sed negat belleboros ! post hęc amara ferre neget ut hellebori duo genera albũ: & nigrũ
optimum est: ut plynius meminit in anthicyra. Duę sunt urbes nomine anthicyre: Alte-
ra phocidis: altera sinumaliaco ad oetam montem: ubi optimũ nascitur helleborũ: & iõ dicit
oetia siue anthicyra potio: cuius causa ut mortales purgarentur: locum celebrẽ fecere insanien
tibus: paret sumptũ utile helleborum: aliter ueratrum appellatur. Sed negat hel. Melãpus
medicus Amythaonis filius helleborum ĩuenit: qđ melãpodium uocant: alii dicunt pastorem
eiusdem nomĩs inuenisse:

Sed negat helleboros & noxia galbana succo:
Nec patitur taxos nec strenua toxica sudat.
Quamuis semihominis uesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores: mœstamq; cicutã.
Nec manibus mitis ferulas nec cruribus æque
Terga rubi: spinisq; ferat paliuron acutis.
Vicini quoq; sint amnes: quos incola durus
Attrahat auxilio semper sitientibus hortis.
Aut fons illachrymet putei non sede profunda:
Ne grauis hausturis tẽdentibus ilia uellat.
Talis humus uel parietibus uel sepibus hirtis.
Claudatur: neu sit pecori neu peruia furi.
Neu tibi dædaleae querantur munera dextrae:
Nec polycletea uel fragmonis aut ageladæ
Arte laboretur: sed truncum forte delatum
Arboris antiquæ numẽ uenerare ithyphalli
Terribilis membri: medio qui semper ĩ horto
Inguinibus puero praedoni falce minetnr.

cũ capras pasceret. Et
noxia galbana: Negat &
galbanuz herbã adeo ipo
olfatu acrem q nidore ser
pẽtes fugat. Neget & ta
xos moestas: & funebres
arbores: quibus thessalia
docente plynio maxime
abundat. Quaꝝ ũbra lac
& succus loetũ affert: ũde
toxica: quasi taxica sũt ap
pellata. Fumus ẽt taxi mu
res necat. Neget mãdra-
goram: quę naturã quãdã
cũ homĩbus mixtã habet
cum & mas sit & foemĩa.
Eam fossuri ab auersãte uẽ
to cauẽt: & occasum spec
tãt ꝑus tribus circulis gla
dio sepiũt. Vis eius in po
culo sõnifera est ac ẽt olfa
tu. Cicuta: ut plynius
scribit li. xxv. publica a-
theniensium poena uene
num est epota Socratẽ sustulit. Ex ea illici testes & loca circa pubertatẽ uenerez cohibent.
Cicutę aduersatur uis pericãpi herbę similis papaueris cũ feruẽtissima sit: ac ẽt sũgis simile ĩme
diũ affert & panaces & thus. Ferrulę: pueroꝝ tormẽta sũt Socrate tñ libero patri: asinis sa-
pidissimę sũt: cęteris iumẽtis ueneno: ideo asinus grato hostia baccho cadit. Rubi: spinoso
dorso cruribus noxii sũt: uim siccandi: & stringẽdi hñt. In radicibus ranã nutriunt: quam ex
suo noĩe rubetã dicũt: ideo ad maleficia magicis auxiliũ ꝑstãt: decocti tñ in austero uino dẽtes
firmãt. Est genus rubi: qđ rhiosã gĩgit. paliuron: aphri Ʃuiton uocãt genus ẽ spinę: & effi
cacissimum cõtra serpẽtes. Vicini quoq; sint amnes: sit horto uicinus fluuius: aut ĩ eo fõtes
erũpant. Aqua. n. alimentum herbis pręhet. puteus in horto & si utilis: multo tñ labori o
litoribus aquã haurientibus ẽ: & sic non facile locus irrigatur. Cigãt locũ horto idoneũ uel pa
rietes uel sepes: quę hoc mo fiũt plantãtur sãbuci spatio triẽtali: inde semĩa ruborum oblõgis
inserta pastillis ordinati ponũtur: sepẽ triẽnio faciunt & furi & pori in uiaz: post trinatũ gaudẽt
singulis annis rubi aduri: & adustione asperiores erũpunt. Dędalus ĩgẽiosus fuit interfictorĩs
laudatus pueros suos distrĩgentes se fecit: Huius dędali mũera ĩtelligit munera: nõ illius athẽi
ensis. policletus: sityonius Ageladę sculptoris discipulus fuit: diadumeneũ pueꝝ expressit
molliter cubãtẽ solusq; hoium: ut meminit plinius li. 3. artẽ ipsã fecisse artis opere iudicatꝰ: scul
psit distringẽtẽ se & nudũ talo incessẽtẽ. phragmõ: sculptor & pictor fuit: ergo opa phrag
monis & agelade & policleti & dędali frẽtatis nõ querãt rustici: sz locẽt ĩ medio horto imagi-
nẽ ꝑapi ĩ trũco ex ꝑssã ut etiam mõet Tibulus cũ ait: pomosisq; ruber custos ponatꝰ ĩ hortis:
Teneat ut saeua falce ꝑapus aues. Columella nõ ꝑapũ: sz hõestiorĩ uocabulo Ithyphallũ no
minat priapus filius bacchi: & ueneris fuit: qa uinũ uenerẽ cit. Nũc egiptus Ithiphalluz no
miat: Alii Tiphõa: ut diodorus scribit hic deus putatur sacratus ab inde cum interempti ma-

riti osyridis mẽbra oĩa legisset: nusq̃ repit uirile mẽbrũ: iõ tẽplũ huic prope nilũ statuit cũ sacerdotibus: Ergo age: tẽpus sationis dicit. pestũ opidũ ĩ lucania: cuius moenia ꝑpe mar̃ magni spatii adbuc integra uidẽtur latitudĩe & altitudĩe mirãda: a tuscis cõditũ possidoniã dixerunt: & eius sinũ possidõiatẽ: postea rõani missis huc colõis ãpliauerũt: ut ait Strabo. Hic rhosa fere albicãs bis ãno prouẽit maio & septẽbri. Foditur hortus post occasũ caniculę. Stellę cum occidũt fingũtur a poetis ad oceanũ potus grã iuisse. Canis hic ut scribit Igius: erigonis fuit: & in

Ergo age nunc cultus & tempora quæq; serendis
Seminibus: quae cura satis quo sydere primũ
Nascant̃ flores pestiq; rhosaria gẽment.
Quo bacchi gẽus aut aliena stirpe grauata
Mitis adoptatis curuetur frugibus arbos.
pierides tenui deducite carmĩe musæ.
Oceani sitiens cum iam canis hauserit ũdas:
Et paribus titan orbem librauerit horis.
Quom satur autũnus quassans sua tempora pomis
Sordidus & musto spumantis exprimet uuas:
Tum mihi ferrato uersetur robore palæ
Dulcis humus: si iam puluiis defossa madebit:
At si cruda manet cælo durata sereno:
Tum iussi ueniant decliuo tramite riui.
Terra bibat fontis & hiãti compleat ore:
Quod si nec cæli nec campi competit humor:
Ingeniumq; loci uel iuppiter abnegat imbrem:
Expectetur hyems dũ bacchi naxius ardor
Aequore cæruleo celeretur uertice mundi
Solis & aduerso metuant athalantides ortus:
Atq; ubi iam tuto nec dum confisus olympo
Sed tepidus profugit chelas & spicula phoebus

ligua hẽt stellã unã: q̃ cãis appellatur. In capite unã quã nõnulli syrion dicũt: plynius ut si refert aqlões ãtecedũt cãiculę exortũ quos ꝑdromas appellant post exortũ idẽ aqlões cõstãtius spirãt ethesias uocãt. Oritur. vii. cal. augusti. Occidit: s; ñ tota post xl. dies. Dũ bacchi naxius ardor coronã dicit. Ariadna coronã dono accępit a Theseo: ide nupsit libero patri: & post eius mortẽ liber pater coronã ĩ cęlo collocauit. Alii dicũt hãc coronã dedisse bacchũ Ariadnę: cum ad minoem ĩ cretã uẽit: alii dicũt coronã fuisse datã a uenere baccho ĩ nuptiis deorũ. Hęc cãcro & leõe ex oriẽte occidit. Exorit̃ cũ scorpio hẽt stellas nouẽ in rotundo dispositas: Alii dicũt hãc coronã oriri ĩ nonis octobris: Celeret: qa sol ꝑpter breuitatẽ dierũ celerare uidẽt. Atlãtides: uergilię: q̃ iõ metunt̃ ortũ solis: qa. xi. Kal. nouẽbris occidũt solę. Atlas ex pliõe oceani filia ait Igius: ut alii deucalionis filias hũit. xv. q̃ uno uocabulo atlãtides dñr. Verũ qnq; ex his hyades noĩatę a fratre: q fuit hyas: q a sororibus plurimũ dilectus ẽ. Reliquę pliades a mr̃e dictę Vergilię dñr qa cũ uere exoriunt̃: ita eaꝝ exortus ęstatẽ significat: & occasũ hiemẽ. Alexãder ait hyadas dictas qa fuerit filię Hyses & Boetia: & st̃ septẽ: una uero qa sisypho nupsit ñ uidet̃: ex his & electra dardani & iasii mr̃ fuit: quę post dirutã troiã sparsis capillis lugẽdo ĩ cometẽ uersa ẽ: iõ desolationẽ regnoꝝ idicat Ci. ait hyadas a pluẽdo dictas Idẽ ĩpe rite nr̃i suculas dicũt a suibus. Ego puto qm̃ sues luto gaudeãt. Hę puellę figuratę ĩ cęlo fuerũt a lycurgo: & collocatę ĩ effigie Tauri pluuiam ĩdicãt. Trepidus fugit chelas: scorpiũ dicit: cuius ꝑma pars dñr chelę: sol igreditur scorpiũ. xiiii. Kal. nouẽbris trepidus: qa ꝑpter breues dies fugere uidetur sol: & qui fugit signũ ꝑbet tioris. Spicula phoebus dira negat: solẽ ĩgrediẽtẽ sagittariũ dicit. xiii. Kal. decẽbris. Alii cẽtaurũ hũc eẽ arbitrãt̃ chyronem: alii ut Iũius Iginus ait fuisse crotum filium euphemis nutricis musarum: & habitasse in parnaso cum musis: & uenationi acerrime incubuisse: unde & usum sagittis & equo insedisse. post mortem praecibus musarum a Ioue iter astra relatũ: & uaria forma ɔscriptũ: Equia ꝑpter usũ equi: sagittis q̃ uẽator: cauda satirica: quia carmĩbus satirã exercuit. Coronã hẽt ĩ pedibus stellaꝝ. vii. ꝑceps

Dira negat tergoq; eroti festinat equino
Nescia plebs generis matri ne parcite falsæ.
Ista prometheæ genitrix fuit altera cretæ.
Altera nos enixa parens quo tempore sæuus
Tellurem ponto mersit neptunus & imum
Concutiens barathrum lætheas terruit undas.
Tuncq; simul stygium regem uidere trementem
Tartara cum pelagi streperent sub pondere manes.
Nos foecunda manus uiduo mortalibus orbe
progenerat: nos abruptæ tum montibus altis
Deucalioneæ cautes peperere: sed ecce
Durior eternusq; uocat labor: eia age segnis
pellite nunc sonos & curui uomere dentis
Iam uiridis lacerate comas: iam scindite amictus:
Tu grauibus rastris cunctantia perfode terga.
Tu penitus marris eradere uiscera matris
Ne dubita: & summo frequenti cespite mixta
ponere que canis iaceant urenda pruinis.
Verberibus gelidis ireq; obnoxia cauri.
Alliget & sæuus boreas eurusq; resoluat.
post ubi rhypheæ torpentia frigora brumæ
Candidus aprica zephyrus regelauerit aura
Sydereoq; polo cedet lyra mersa profundo.
Veris & aduentum nidis cantauit irundo

occidit: exoritur directus. Festinat adhuc ē in eadē fictione: quia propter breues dies festīarī uidetur. Ergo ubi hiēs est o coloni minime parcēdū reor. Falsae matri. i. terrę. Falsae: quia sine cultura nō multa parit: subiūgit postea terrā fuisse gēitricē nostrā. prometheus ex luto cretaceo hoīem formauit: pater fuit deucaliōis filius Iapeti: qui fuit unus ex Titanibus: Diluuium fuit unum Ogygio rege: de quo samothraces scribūt. Ogygius fuit rex ī thebana regione: quem ut ait Varro: ferūt condidisse thebas Boetię. Aliud diluuiū fuit sub deucalione: qui iactu saxoꝝ genus humanū cū uxore pyrrha recuperauit: & tūc Neptunus. i. aqua īmersit orbem terraꝝ: Iniecitq; īferis tiorem: qui ēt satis tremētem uiderī plutonē. Barathꝝ profūditas ē a similitudine loci: qui ē in egypto profūdissimi: cui nomē ē barathꝝ. Styx palus ē inferni: per quā diis iurare ēt nefas est. Cautes montiū saxa: q̄ impulsu deucaliōis genus humanū pepererūt. Sōnos propter ꝑcedētes pluuias q̄ sonum alliciūt: ęstu. n. nimio labore defatigamur: postea cum pluit tēpus quietē suadet. Curui dentis aratri. Comas superficiem terrę uiridem Cunctātia: morātia. diu enim cunctatur: cum nō opus exegit: nisi īminente hieme. Rastra & clatra Instrumēta agricolaꝝ sūt ad pectēdos agros. Viscera: radices herbaꝝ dicit: q̄ ad fertilitatem amputandē sunt. Matris. i. terre: ut plinius li. ii. Sequitur terra cui uni reꝝ naturę partiū eximię ꝓpter merita cognomē īdidius maternę uenerationis. Nos nascētes excipit: natos alit: semelq; editos sustinet: & sēper nouissime ꝯplexa gremio iā ab reliqua natura abdicatos tum maxie ut mr̄ operiens: & paulo post terra ꝑpētē hoīe ꝑcusso āplius nō recipit: &. T. Lucretius sic ait li. v. Quare ēt atq; ēt maternū nōm adepta terra certo tp̄re sudit
Cānis iaceāt urēda pruinis. frigus ut ardor urit: efficitq; adustiōe fertiliores glebas: iō cisalpini cinerē maxie ꝓbāt ī stercorādis agris. Cānis qa frigoribus & gelicidiis albescit. Superficies telluris ire. i. īpetu & uiribus de uētis sic plinius subsolāus uētus ē qui spirat ab oriēte ęquinoctialis: ab ortu brūali uulturnus. Illū greci aphelitō: hūc euꝝ appellāt: a meridie auster: ab occasu brūali aphricus notū & libanū noīant: ab occasu ęquinoctiali fauōius: ab occasu solstitiali chorus. Zephiꝝ & argestē uocāt: a septētriōibus septētrio: iterq; eū & exortū solstitialē aquilo apeos dictus & boreas. Riphei mōtes sub septētriōe ultī: unñ credūt spirare boreā qui maximas hēt hieme uires. zephirus spirat uere lyra cedit. iiii. nonas febr. aliqui uolūt Kal febr. & noctu qñ & occidūt terga leōis: ut Iūius Igiius: ait ouidius ī ānalibus ill'. Illa nocte aliqs tollēs ad sydera uultū: Dicet ubi ē hodie lyra q̄ fulsit heri: dūq; lyrā q̄rit medii quoq; terga leōis īligdas sibito mersa notabit aqs lyrā hāc effec mercuri9 ī imitilēo mōte arcbadię: ide orpheo traditā dicūt alii dn̄t hāc lyrā ꝯcessā orpheo ab apolliē p9 reptā citharā. iterfecto orpheo musę ī cęlo lirā col

ꝓcat: Alii dn̄t eē lyrā aryōis cythardi: q̄ fuit ut hodit9 memit li. j. tp̄r cipseli tyrāni corithiaci ꝑm9oiū cytharistaꝝ. hyrūdo nūtiat uer. Ruder: ruder īstrumūtū sil'e stypho terici ad uehēda stercora: & īmūditias idoneū. Ieiūa: ꝑ macilētia: & sterilitate t̄rę. Qualos: īstrumta sil'ia ruderib3 uñ quassilli. pabula: stercora & fimū. Noualę: ager dr̄ q alternis ānis fit. Equōa planitiē t̄re. Marra: īstrumtū ad excidēdas hbas. Ligo: fossoribus īstrumtū oibus necessariū Vbera mām̄as sc3. i. cumlos stercoris. Et ubera. i. pīguia soluant & misceant toti macie.

Rudere tum pingui solido uel stercore aselli
Armenti uc fimo saturet ieiunia terræ.
Ipse ferens olitor deductos pondere qualos
pabula: nec pigeat fessos præbere nouali
Immundis quæcunq3 uomit latrina cloacis:
Densaq3 iam pluuiis durataq3 summa pruinis
Aequora dulcis hūi repetat mucrone bidentis:
Mox bene cum glebis uiuacem cespitis herbam
Contundat marræ uel fracti dente ligonis.
putria maturi soluantur ut ubera campi.
Tunc tritura solum splendentia sarcula sumat:
Angustosq3 foros aduerso limite ducens.
Rursus in obliquum distinguat tramite paruo.
Verum ubi iam puro discrimine pectita tellus
Deposito squalore nitens sua semina poscit:
pingit & in uarios terrestria sydera flores.
Candida leucoia & flauentia lumina calthæ
Narcissiq3 comas & hiantis sæua leonis
Ora feri: calathisq3 uirentia lilia canis.
Nec non uel niueos uel cæruleos hiacynthos:
Tunc quæ pallet humi quæ frondens purpurat auro
ponatur uiola & nimium rhosa plena pudoris.
Nunc medica panacem lachryma succoq3 salubri

Sarcula: īstrumta rustica quas uulgus uamas dicit. Fori: ī agris sūt uelutiꝑ ui sulci & oblōgi. Fori: ētꝑ sedib3 & pēatibus: & fori ī nauibus q̄bus nautae sedētes remigāt. pectita: polita & subacta squalorꝑcedit cū t̄ra ē inculta: q̄a frigora squalorē & horrorē ubiq3 ꝓbēt. herbę cū florescūt: dn̄r eē sidera terrestria. Floru3 ꝑma uer. uiola leucoia. i. alba: tepidioribus uō locis ēt hyeme micat: ꝓxima uiolę caltha ē āplissia: uicit nuō foliōꝝ: grauis tn̄: maria odoratior. Narcissi duo gn̄a ī usu medici recipiūt: unu3 purpureo flore: alteꝝ herbaceo. &. n. auare narcissus dicit nō a fabuloso puero differt a lilio hoc mō: q narcissus in radicibus folia habet: probatissimus estī lycię mōtibus. Narcissi uō pueri monumtū ī ora boetię: ꝑ qd trāseūtes silebāt: vn̄ tacit'nū uocabāt. herba leōina ī mōtib3 nascit: c9flōes cū ēittunt sil'es & ori leōino apto: ē & alia hba: q̄ uocat cauda leōis: quā gręci dn̄t hippotissim Hiacynthos. Hiacynthū cōitat fabula duplex luctu3 ꝑferēs eius: quē apollo dilexerat. aut ex aiacis cruore editi sunt hiacynthi ita uenis discurrendo: ut gręcaꝝ l̄rarum figura legatur inscripta: prouenit maxime in gallia: cuius radix est bulbosa. Sunt hiacinthi albi & ceruleι. Violę genera plura: lutea purpurea alba: sed purpureę latiora folia statim a radice carnosa exemit: unde hiacynthina uestis appellata: maxima auctoritas lucteis: genera alia tusculana: marina: callatiana: quae autunno prouenit: cętere uere. Rhosa nascitur spina melius quā frutice: ei9 genera hęc fecere maiores: pręnestina campana: milesia: cui sit ardētissimus color: trachina: albandica: cētifolia: graecula: autūnalis: quę & coroneola appellat. Rhosę & coronis inserunt: & uirgines decēt: ideo & pudorem ꝑse ferunt. panaces ut plinius meminit: ipso uocabulo remediaꝑmittit. laudat achillea qua utebat chirō: aliq ligusticū ex gn̄e panacis uolūt panaces: ex utroq3 tp̄e leui & subacta t̄ra leui raro dissit. Inuēit & eius gn̄is q̄ pipis saporē ht añ illi nom pipidis ligusticū: qd ī ligurię mōtib3 nascit: & ubiq3 suauius ē satiuū: siluestꝝ hbaꝝ unū gn̄s erraticū uocāt nigꝝ cubitali altitudīe radice crassa & corticosa caulicl'o iflexo: ut cōnicula: Nascitur potissimum inflatu maris: unde aliqui glauceum appellant: aliqui paralion: eius radix acetabuli mensura cocta in duobus sectariis ad dimidias datur lumborum uiciis.

papauer: satiuum & sponte nascens: eius duo genera album: & nigrum. E nigro sopor con cipit: albi caulis teritur: & cum uino bibitur elephantus medetur. papaueris satiui. tria sunt ge nera. candidum cuius semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos dabatur. Alte rum nigrum e cuius scapo inciso lacteus succus exprimitur. Tertium genus tyram uocant. Id nostri erraticum quod sponte quidem sed sponte cum ordeo nascitur erucę simile: succũ papa ueris medici opion appellant. Bulbos megaricos maxime celebrat cato: sed & bulborũ no bilissima ē scila genera bulborum graecis noibus nõtant: differuntq; odore sua uitate: sapore: colore: magnitudine: oĩa ei; feruẽtis naturę sũt: iõ libidinẽ accẽdunt: megarẽses ppl'i sũt ĩ grecia pythagoras uolumẽ cõposuit de bulbis megarẽsibus. M. uarro & apitius ita scribũt: aqua dequo quãt bulbos: q ueneris usũ q̃runt: hoc mõ in nuptiis apponunt: hoc plus addit apitius cũ nucleis pineis & erucę succo & pipe.

Glaucea & profugos uictura papauera somnos:
Spargite queq; uiros acuunt armantq; puellas:
Iam megaris ueniant genitalia semina bulbi:
Et quæ scila legit getulis obruta glebis.
Et quæ frugifero seritur uicina priapo:
Excitet ut ueneri tardos eruca maritos:
Iam breue cherepolum & torpẽti grata palato
Cicorea: iam tenebris frondes lactucula fibris:
Aliaq; infractis spicis: & olentia late
Vipica: quæq; fabis habilis fabrilia miscet.
Iam siser assyrioq; uenit quæ semine radix

Getulis obruta glebis: hic intelligendũ puto de sile cuius genera tria. Optimũ; massiliẽse. i. getulicũ grano fuluo. Secundum ethiopicũ nigrius: tertium creticũ odoratissimũ: folia eius utilia: qa partus adiuuãt: hoc maxime pasci dicunt ceruę parituræ aliqui itelligũt de cipero q ē gladiolus radice bulbosa laudat in creta phenice naxo & ponto. Nulli iferior egyptius: & getulicus Nã & ibi nascitur pcipue: neq; ē alia herba q̃ ta; celerius & uehemẽtius sopitã uenerem reuocet ut scribit teocritus: apollodorus ait cypo foetas foeias abortiuas fieri: iõ si feia appetit ãte cõceptũ comedat: & ē alia herba similis cypo: cuius radix appellat zinziber: apud nos imitatis litteris gengiber: alii dñt eẽ lothon. Eruca: tota ueneris ē eius ẽt semen scorpiõis aranei murisq; uenenis medet bestiolas corpori ĩnascentes arcet: in cõdiẽdis obsoniis miri saporis ē: lentigines ex aceto fugat: cicatrices reducit ad candorẽ cũ felle bubulo: ęstate siue hyeme sata facile erũpit: lactucis pro tẽperando algore miscetur: ideo holitores cũ lactucis uẽdunt. Eruca seritur prope priapi statuam: quia cu; callida sit: uenerem incitet. Frugifero: idest abundanti

Cheropolum ipso uocabulo praecipit: & significat esse per breue: idest quia frondibus luxuriat & non uirgulto: quare a foliis luxuriantibus nomẽ accepit. Intbiba ĩpatientiora frigoris sunt quã lactucę, psunt tñ fastidito palato: caule nõ minus grata: quã foliis ac radicibus: serũtur uerno tpe ultimo uere plantae transferunt: & erraticũ intbibũ: qđ egiptii cicoriũ uocãt. Alium per simplex l scribitur ut pomponius asserit etusius feruet: ideo uenenatis medetur. Huic proximum est ulpicum: quod quidam alium punicum uocant. Spicas habet incrementi longe maioris: quam alium: odoris etiam acutioris liratim seritur spatio palmarii sic & spicae alii leuiter desiguntur. Quaeque fabis: uno uersu dicit condimenta multa: sisimbrum serpillum: nepetam: pulegium: timum: uerum in condiendis fabis haec adhibentur: sisimbrum serpillum cum porro sectiuo: & liquamine uel oleo: Apitius tamen aliter condit: sed magis saluti quam sapori confert. plinius lomentum fabatiis miscet. sunt etenim fabae conuiuia fabrorum.

Siser: tiberius caesar nobilitauit omnibus annis a germania flagitans. Gelduba castellum est rheno imminens: ubi generosum siser nascitur. ex quo uidetur frigidis conuenire locis. Sequitur inde neruus ex eo facilę extrahitur: postea mulso infertur. Assirioque uenit. Sequitur siriaca radix ab hortis siriorum translata: inde prouerbium multa siriorum olera. Quod siria sit ĩ hortis oposissima. Huius generis ē rubra tigẽdis lanis apta: saxosis & aspis locis nascẽs pcipue trãs euphratẽ: caule ferulaceo tẽuiq;: idigenae tñ uicib; utunt: mirũq; expetit flore sine

odore spinoso & uliginoso. Interdũ madefacta lupinis miscet: pro gustu suauiorẽ icitat: q pocula egyptioꝝ q cũ minime uinũ nõ hẽant: hoc hñt poculi genus: ut plynius scribit: zitũ & ceruisiã: sed diodorus de zito latius primo & qnto libro. Ferũt bacchũ i pegrinatõe terraꝝ usũ uini docuisse: & ubi cęli status: & natura terrę uites nõ ferret: potũ ex hõdeo cõfecit paulũ a uīo differentẽ: quẽ nõnulli zitũ dicunt. Hoc & osyris prius i ęgypto docuit: & in thracia: nisi q̄ ueꝝ ẽ: bacchũ & osyridẽ eundẽ putes. Assyrio seie: q̄ assyria prius dicebatur: postea & syria nominata. Est & syros una insula ex cicladibus cũ prima silr'a continuata: unde ortũ duxit pherecides sirus.

Sectaque præbetur madido satiata lupino:
Vt pelusiaci proritet pocula zythi.
Tempore non alio uili quoq; salgama merce
Capparis & tristes inulæ ferulæq; minaces
plantantur: nec non serpentia gramina mentae:
Et bene odorati flores sparguntur aneti.
Rutaq; palladiæ baccæ uictura saporem:

Vt pelusiaci: pelusium in quadam egipti pte est: q̄ augustanica est nominata prope thebaidez. pelusium urbem condidit peleus Achillis pater monitu deorum post lustrationem lacus: qui alluit pelusii moenia. Eo enim tẽpore peleus furiis agitabatur: quia phrempho rum interemerat: et purgari quęrebat. Salgama est quicquid ad usum totius anni conditur: ut puta mala: pira fici uua rapae: inde salgamarii qui salgama uendunt: & in salgamis condiẽdis loca frigidissima & siccissima esse debent: ne mucore corrumpantur. Nunc zitum cupit: qa nullo alio tempore uilior est salgama. Capparis seritur in siccis locis area circum effossa structis undiq; aut ex natura ripis: aut ex artificio lapidum: ut luxuriari permittatur: strangulat enim loci fertilitatem: aestate floret: uiret etiam post uergiliarum interitum. Inula suo aspectu ac natura tristitiam affert: seritur interuallo quadrantali: ac stercorato loco: in fruticem crescit: radicibus serpit ut harundo commanducata a ieiunis dentibus prodest eius radicis sucus. tineas pellit: sicca in umbra cum thuris farina tussientibus. prodest: & uenenatis morsibus obsistit. Ferulae pędagogorum sceptra: ut Martialis ait: & pueris timori sunt: Senio propter leuitatez adiumentum pręstant. Quibusdam in locis pro nutrimento ignis furnis: & fossis admouent. subsellia ex his etiam fiunt: earum semen cum caule ante maturitatem cibis adhibetur: si cum melle sumitur: cibus talis stomacho utilitatem praebet: Caput tamen grauat: iratam hiemem negligunt ferulae: prometheus his ad solem adactis: mortalibus ignem restituit. minthae mons est: ut strabo meminit: dictus a plutonis pellice: quam proserpina in herbam mentam mutauit Huic pluto domum amoris petenti uirile membrum tradidit: quod a se mentulam nominauit Sed plinius ait mentae nomen suauitas odoris dedit: graeci mintam nominauerunt. uideturq; dicta menta q̄ mensas grato odore percurrit: seritur melius surculo quam semine. Anethũ & anesum: ut culinas: ac medicorum officinas excitet seritur: quemadmodum sit pistrinis callidam habent uim uenenis aduersantem. Rutae uis uenena extinguit: in medicaminibus multũ iõ potestatis hẽt: ex ea ɔficit mẽorabile anthidotũ: qd legneus magni põ. libertus uicto mithridate ĩ arcais regis regia mãu scriptũ cõpit: pronoq; attulit: ĩpator optĩus nõ mĩus gauisus ẽ regia trophea in gremio collocasse iouis: quam hoc ciuibus suis afferre at libertus: cuius uitã & doctrinam libro primo: tranquillus scribit sicuti pleraq; mithridatis inuenta: sic & hoc pro ĩbecillitate salutis hominum litteris mandauit. Rutae praeterea manipulus: si liquamen: uel oleum desierit admixtus dapibus: & liquaminis & olei uicem praestat: ac escam sapidiorem facit: quod uenenis aduersetur: argumento ẽ mustela cum id cibi pgustet: pugnatura cuz serpẽte. palladiae baccae: olei: quia oliua est dicata palladi: ut in cunabulis athenarum conspicitur: silius. Nullaque palladia sese magis arbore tollit. martialis: & palladis arbor. Sinapis prosilit cum tanta acrimonia ut lachrimas ciat comedenti: planta melius transfertur. pithagoras tria genera facit: unum gracile: alterum simile rapae foliis: tertium erucae usus eius in pulmentariis est: cũ in patellis decoquitur. Semen tritũ admixto musto ac melle ac uua passa: nec non de fruti paululum confectionem gustu suauẽ efficit: qua urbs nostra hieme utitur: nec decrescit si adiicias cinama & cariophales. Sinapis & siluestris est & satiua.

Se quæ lacesſēti fletum factura ſynapis:
Atq; oleris pulli radix lachrymoſaq; cepa
ponitur: & lactis guſtus quæ condiat herba
Deiectura quidem fronti data ſigna fucarum:
Vimq; ſuamieciro profitetur nomine graio.
Tum quoq; conſeritur toto quæ plurima terræ
Orbe uirens pariter plebi regiq; ſuperbo
Frigoribus caules & ueris cymata mitit.
Quæ pariunt ueteres cepoſo littore cumæ.
Quæ marrucini quæ ſignia mō te lepino.

Olus atrū ad macerias ſeri gaudet: q̄a umbra fouet̄. ſi alternatim frutices legeris ī uno quoq; loco cōualeſcit. & ſi radicitus nō euellas: ꝑ̄uo durabit. pull. i. atri. Terrā pullā nigrā dicimus: & pullatos ꝓceres a colore ueſtiū. Cepa īcremētū hēt capitis: uno ſurgit frutice: cō dimētis apitianis apta. ęgypto numē fuit: ea numa rex iouē deluſit: humorē ex oculis comedē ti ꝓuocat: iō oculoꝝ caligini ipſo olfatu medet̄. Silueſtris eſt & ſatiua: ſi capita cepaꝝ & alioꝝ & ulpicoꝝ aqua ſalſa & tepida pungant̄: & ſicco loco boreę obiiciunt̄: diu durāt. peregrinū fuit lepidū: ꝑfert̄ & cunile & origano cū ſcuti cauerit poſt ſato ſationē ad terraꝫ ꝑcidit̄: & ſtercorat̄: q̄a ſolet uiolētia hyemiſ emori: uſus eius n̄ niſi cū lacte qd reddit: ſapidius. pliniuſ ait lepidū ni facit cutē emundat poſt cera & roſaceo lepras tollit: & ulcera cicatricū: dentiū doloreſ alligatū brachio cōpeſcit. Columella dicit ꝙ lepidū ducit ſigna & ulcera q̄ mulieres ſibi ex fucis fecer̄t. Noīe graio: q̄a leprā tollit: q̄ grece lepis lepidos dr̄: & ulcera facies ex fucis ſil'is uidet̄ leproſę formę. poſtea ſerēda eſt braſſica: qua & nobilibꝫ ſeruit & plebi & hyeme caules mittit: uerno tp̄e cimata īde deſcribit braſſicaꝝ genera. M. Cato tria gn̄a pōit ī illa ſimplicitate ſeptēbrina latis foliis caule magno. Apia q̄ ē criſpa: tertia minutis caulibus acerrima oīuꝫ leni uocat̄: poſtea braſſicę medicinas enūerat: q̄bus ſolis utebat̄ illa aetas: iō accepimus ppl'm ro. q̄ngētis annis remediis tm̄ ex braſſica uſū: uolumē ex ea chriſippus edidit.

Et pythagoras ꝓtius celebrat. M. uarro ꝓbat plinius ruſticitatis amator laudibꝫ effert atq; gręcos ſeptembrinum appellare aeliam: & appiani ſimilitudine foliorum apii dictam cliuaculā dicere leuem carambē: ſerit̄ toto anno: & poſt cīmata cauliculos educit: quos cęlius apitius ꝓbat ſapidiſſimeq; condit quo demū apponente druſus ceſ. Ti. cęſaris f. faſtidiuit non ſine parentis caſtigatione. Quod eſt quod prętererit gula: item apitius ſapidioris ganeę cōpoſitor plātandam braſſicam iubet in fimo aſinino: ſūt alię ſpecies: cumana ſeſſili folio: capite patulo: aricina numeroſioribus: & excelſioribus foliis: Triziana bis computabili impendio: pompeiana proceriore caule: & infra folia craſſeſcit frigoris impatiens: brutia grandibus foliis ſapere acuto. Sabellica criſpis foliis craſſiſſimo caule: lacuturnina nunc lacuturris: quia ubi turni lacus fuit: poſtea turris remanet in conualle aricina additur & tyburtina: & ſilerenſis & aricina quę nō in conualle: ſed in quodam campo aricię ſeritur: eſt & braſſica ſilūris: quae maxime catoni celebrata. Stabiana uero ad furcas caudinas: tenerrima eſt partenopenſis tyrſuta ueſeuina amarior Sed interdum gratior. Marrucina rubra paulum: paucis foliis: ſignina breuior craſſior & ſappidior ſup ea non liquamē: ſꝫ oleū infundat̄: Eſt & cappadoca foliis tenuioribꝰ caule pene nullo: priuſquam in florem exeat contra boream & niues. & gelicidiā ſe frequentibus tunicis ueſtit ſpiſſatq;: ut uix prima folia diſcernantur hieme: haec menſis apponitur: addito tū pipere cum multo liquamine bubulo admixto & arietino & ſuillo: Sed paulum praeter haec minus ſapit. Germani eam ſale & oleo tabefactam condiunt infictilibus ad totius fere anni cibaria hoc noſtris italis nimium gracili palato faſtidio eſt utuntur tamen. & aliqui intra italiam: quos an italoſ appellem ambigo. Iterum ad cauliculos redeo: quoſ apitius ſale aſꝑgi iubet ante quaꝫ coquas maceratos: quae aliquantulū ī ferri in aquā: & cū ferbuerint paulū eximi: oleumq; īfūdi. Cumę: ciuitas ī cāpania calchidēſiū opus. Marrucini ppl'i ſūt ī regiōe marſoꝝ ut ſilius lib. viii: marrucia ſil' frētāis ęmula pubes. Signia urbſ: ē ī cāpāia ī lepio mōte poīta. Stabia uetꝰ op

pidum in campania fuit quod lucius sylla legatus bello sociali missus a populo romano Kalendis m ii deleuit: & in uillam abiit: huius ex agro decurrunt parui fluuii sed amoenissi uersus furcas caudinas: uesuuius siue ueseuus mons prope neapolim: & pomis & conflagratione: insignis uno tempore fatum saleio basso poetae: & plynio attulit. Sebetos: fons est neapoli: cuius aqua uicatī decurrēs: ōnes fere usus neapolitāis prestat. papinius libro siluarū primo: Et pulchra tumeat sebetos a lunn1. pompei: pompeiorū oppidum fuit in planitie situm prope sarnum fluuiū. De pōpeis mentionē facit cato ī re rustica. & papinius ī siluis: & pōpeiani placeāt magis ocia sarni. Salinę herculeę. ppe mare sūt: ubi herculāeū pōpeii Siler siue silerus fluuius q diuidit lucaniā apicētinis cāpanoꝝ: cuiꝰ aqua uirgulta īdurescunt: ut scribit Silius. Sabelli: ppl'i a sabinis orti fuere: hitantq; mōtes: q sunt inter sabinos & marsos. Brutii: fui & pastores lucanoꝝ fuere. nō aufugere: & furti ī regione cōsederāt ubi consētia ē: q̄ fuit eoꝝ metropolis: quaꝫ regionē pus ausōes hitauerūt. Brutii multo post tpe & ab hānibale & a romāis pp eoꝝ pfidiaꝫ deleti pene fuer: siue dignitate siue honore ad huilia opa sēp coacti. Vbi hęc feia feceris: cura ut diligēter feceris foueas sata: ne aut auiū rostro carpant: aut pedibus calcētur. Sic solēt cumulato foenor uēire messes. nec obliuiscaris īducere aquas: ne sitis ptus cōsūet: & cū erupeint sata parco imbre inroret et si opus fuerit pectat: eximatq; āgētem .i. lāguidam herbā. Si uero in

Pinguis item capua & caudiis faucibus horti:
Fontibus & stabiæ celebres & uesuuia rura:
Doctaq; parthēope sebethride rosida lympha:
Quæ dulcis pompeia palus uicina salinis
Hærculeis uitreoq; siler qui defluit amni:
Quæ duri prebent cymosa stirpe sabelli:
Et turris lacus & pomosi tyburis arua:
Brutiaq; & tellus: & mater aritia porri:
Hæc ubi credidimus resolutæ semina terræ
Assiduo grauidā cultu curaq; fouemus:
Vt redeant nobis cumulato fœnore messes.
Et primum moneo largos inducere fontis.
Ne sitis exurat concepto semine partum.
At cū fœta suos nexus adoperta resoluit:
Florida cū soboles materno pullulat aruo:
primitiis plantæ modicos tum prebeat imbres
Sedulus irrorans olitor: ferroq; bicorni.
pectat: & angentem sulcis exterminet herbam.
At si dumosis positi sunt collibus horti
Nec summo nemoris labuntur uertice riui:
Aggere præposito cumulatis area glebis
Emineat: sicco ut consuescat puluere planta:
Ne mutata loco sitiēs exorreat æstus.
Mox ubi nubigenæ fryxi nec portitor helles
Signorum & pecorum princeps caput effert undis:
Alma sinum tellus iam pandet adultaq; poscens
Semina depositis cupiet denubere plantis.
Inuigilate uiri: tacito nam tempora gressu
Diffugiunt: nulloque sono conuertitur annus.

collibꝰ fuerit hortus ad quē nec riui nec fōtes pcurrūt: expecta qnousq; sol arietē īgrediat. huc q; trāsfer plātasq; cōsuescāt puluere. Aries īter astra collocatꝰ qa tulerit phrixū et hellē tectos nube. xi: Kal. aprilis sol ī arietē trāsitū facit. Aries priceps signoꝝ: uel q āntiq pricipiū āni a martio fecerūt: uel q dignissimū sit ouillū pecus oium pecoꝝ. M. Varro libro quarto dicit āntiquos huic pecori tauꝝ tātū tradidisse: ut fabulę canāt habere lanas aureas: Vnde Hęrcul's cū hoc in hortis hesperidū iclusisset: putauerūt terrā illā educere mala aurea: Nā & ouis gręce mila dicit. Hic ēt cā Iason cū argōautis colchas propauit arbitrās phrixeū arietē lanā hre aureā nō ab re pastoralē uitā beatā dicebāt. Inuigilate uiri: sic Oui. li. vi. Tpra labunt tacitisq; senescimus

annis: & fugiunt freno non remorante dies: ideo inuigilate: & date quod terra poſcit. Criſ-
petur: a natura apii: quod criſpum eſt. Apium dicitur ab apice: quia antiqui apicem capitis
apio coronabant. porri duo genera ſectiuum & capitatum ſectiuo nero cęſar auctoritatem
dedit: edens ſingulis diebus cum oleo pro conſeruanda uoce: poſt ſationem deſecatur: ut ca-
pite fiat craſſius: laudatiſſimum in aegypto: mos hoſtię atq; aricię. Sectiui duo genera alte-
rum quo utuntur medicamentarii: alterum flauidioris folii: cuius ſuco hauſto trium denarioruȝ
argenteorum pondere pe-
rit. Melas eques roma-
nus in carcerem detruſus:
iuſſu Ti. cę. ſtaphilinū pa-
ſtinacam erraticam plinius
uocat. plantentur etiaȝ
peregrinę herbę: quas hy-
bla ſiciliae monſ nutrit.
Sicani: ſiculi morgetes ſi-
ciliam habitauerunt: inde
dicta ſicania ſicilia: & a triā-
gulari forma trinacria.
Crocеę hyblę: a colorē flo-
rum: ideo in hoc monte a-
pes multa: unde mel hy-
bleum ut in himeto mōte
atticę: unde mel atticuȝ &
himetium. Sanſucuȝ in
cipro optimuȝ ſcorpioni-
bus inimicū ſuccus decor-
ti tormīa diſcutit. Diocleſ
hanc herbā amaracum ap-
pellat: Egyptus & ſyria ſanſucum ſurculo melius q̄ ſemine prouenit: Canopum ī egypto urbs
non longe ab alexandria: quod ferūt condidiſſe menelai aurigam canobum: inde mutata litte-
ra canopum ſalutaris aeris benignitate homīes allicit. Cyrene ſiue cyrenia uirgo fuit filia pe-
nei regis archadiae: quam rapuit apollo e monte pelio: & in affricam: quae uergit in egyptum
tranſtulit: ex qua filios ſuſcepit quattuor ariſteum nomium: anteum: & argeuȝ: ab hac urbs cy-
rene dicta: condit quam bathus cyrni filius teſſalus: herodotus uero dicit bathum miſcuiſſe
ſe cyreneis: bathus pater archeſilai: qui ex frixo uxore alium creat bathuȝ: bathum uero cyr-
ni filium non dicit herodotuſ: ſed polynneſti ex nympha ethearci regiſ filia eiecta in mare odio
nouercali: q̄ peruēit ad iſulā tereā: cuius erat rex polineſtus. Cyrnus: rex corſicę fuit q̄ cyrna
ab eo dicta fuit prius terāne noīata: qa terānei theſſalię hītauerīt: nūc loquit̄ de cynara filia regis
tracię ɔuerſa in florē lachrymādo: ut ex lachrymis helenae nata herba: quā appellāt heleniū.
Ordo ſic eſt: ponatur in hortis herba nata ex lachrymis cynarae: quae eſt imitata lachrymas
tuas o cyrenia ſiue cyrene. Murrha: ſiue mirrha filia fuit cynyrae regis cypri: & conuerſa in
herbam: Cyniras filius fuit paphi. qui urbem in cyprum condidit paphum: haec herba ab aliis
ut plinius ait ſmirita uocatur. Et eſt ſimilis cicutae: ſed floribus ac flore minor: cibo non in ſua-
uis cum uino menſtrua: & partus cit laudatiſſima ī acaia. Eacii flores: ex cruore cęſi aiacis ſta-
tim nata dicit̄ herba iacynthus: plinius ait: haec herba mulieribus medet̄. Eacii: iuppiter ex
aegina aſopi filia genuit Eacum eacus genuit peleum: thelamonem: phocum: thelamon a-
iacem. Eaci flores ab proauo eaco: Amaranthus nomine ipſo: nunquam marcescit: ideſt
ſemper niueus: ſed alia eſt herba: quae a nobis ſempruina dicitur: amarantho uero ſpica rubi-
cunda potiuſquam flos nullius odoris: Alexandrino palma datur: qui ſi in principio autunni de-
cerpatur: hiemales complet coronas.

Flagitat ecce ſuos genitrix mitiſſima foetus.
Et quos enixa eſt partus iam quærit alēdos.
Priuignasque rogat proles: date nūc ſua matri
Pignora: tēpus adeſt uiridi redimite parentem
Progenie: tu cinge comam. tu diſſere crines.
Nunc apio uiridi criſpetur florida tellus:
Nunc capitis porri longo reſoluta capillo
Letetur: mollemq; ſinum ſtaphilinus inumbret.
Nūc & odoratae peregrino munere plantae
Sicaniis croceæ deſcendant montibus hyblæ.
Nata q̄ iam ueniant hilari ſanſuca canopo:
Et lachrymas imitata tuas cyrenia uirgo.
Sed melior ſtactis ponatur achaica myrrha:
Et male damnati moeſto qui ſanguine ſurgunt
Eacii flores immortaleſq; amaranthi.

Nunc ueniat: De lactucis incipit loq: quę adeo gratae: ut quosdam ciues lactucinos in ualeria gente ab se nominauerint: apud antiquos unum genus lactucarum fuit: quod a copia lactis appellauere lactucam: hoc pręcipue sōnum fuit. Quidam fecere tria genera unum angustis folus: alterum rotundi caulis. Tertium sessile laconicum uocant alii coloris & temporis & satus discreuere. Nigra ianuario situr. Alba Martio. Rubens Aprili. Est & purpurea lactuca: quā ceciliam uocāt: rotunda uero & latis folus ueneri refragat. Iideo eunuchum uocant. Omnis lactuca refrigeratiua ē natura ęstate. grata stomaco. hac cōseruatus fuit Diuus augustus ęgritudie: cōsilio & auctoritate ātonii musa mēdici lactuca fastidium aufert appetitum cit. Columella nunc hec genera facit & rubicundam & fuscam ceciliā uocat: pallida3 & spissis folus capadocam. Albicantibus folus tartessida: siue gaditanam puniceā3: & habundantis lactis paphiam hęc sola fuit apud antiquos Italos. Cecilia seritur Ianuario: capadoca februario: Tartessis Martio paphia aprili. Cecilia aciue cecilio dicta capadocia prouincia masia proxia bithinię. Tartessus urbs fuit In littore ꝓpe gades unde familia columella emanauit. loc9 hoc nomem accepit a tartaro: ut meminit strabo ꝓpter subterraneas illic cauernas Ex hoc homerus unum os inferni constituere uidetur Cypros insula in mari pāmphilio: ubi est urbs paphos dicata ueneri: & qua paulo ante diximus decimo qnto Kalendas februarii aquarius incipit exoriri decimo septimo Kalendas februarii ingreditur aquarium. Aquarius Ganymedes est: qui pocula diis ministrat: per hunc ianuarium intelligimus. primo āno quia ianuarius est principium anni. Lupercalia fiebant mense februarii. Sacra panis lycei arcadici. Lupercus dict9 a liceo: quia licos lupus est: uel aluendo: quia tunc luebatur idest purgabatur per caprum: Nudi enim sacerdotes luperci currendo lustrabant ciuitatem. & uerberabāt pregnantium manus mulierum: ut faciliores essent partus Zona ex corio capri: Mense ferali quia mense februarii fiebant parentalia. i. sacrificia inferis diis: quę feralia dicuntur sacrificia inferorum hinc dicitur mensis. Sabini dicunt februum. i. purgamentum: & februare purgare legitur in antiquitatum libris uel a februato die quo ciuitas luperci s lustrabatur: ut scribit Varro Martius a marte nomen habet. Aprilis a uenere quę paphia dicta est. Venus nata fuit a spuma

Et quos mille parit diues natura colores
Disponat plantis olitor quos semine seuit.
Nunc ueniat quamuis oculis inimica corambe:
Iamq; salutari properet lactuca sapor:
Tristia quæ releuat longi fastidia morbi.
Altera crebra uiret fusco nitet altera crine
Vtraq; cecilii de nomine dicta metelli:
Tertia quæ spisso sed puro uertice pallet.
Hæc sua cappadoce seruat cognomina gentis.
Et mea quam generāt tartessi littore gades.
Candida uibrato discrimine candida turso est
Cypros item paphio quam pingui nutrit in aruo
punicea depexa coma sed lactea cure est:
Quot facies totidem sunt tempora quamq; serendi:
Ceciliam primo deponit aquarius anno.
Capadocamq; premit ferali mense lupercus.
Tuq; tuis mauors tartessida pange kalēdis.
Tuq; suis paphiem iterum iam pange kalēdis:
Dum cupit & cupide querit se iungeř matri:
Et mater facili mollissia subiacet aruo.

maris: idest aphrodite. Sꝫ melius aprilis ab aperiendo. In genera nũc sunt: describit uernum tempus quod genitale animantibus herbis est & deos hoc etiam tempore coelum incipit luxuriari ac mare. pater ęquoreus: .i. oceanus cui uxor fuit Thethys. Regnator aquarũ Neptunnus: cuius uxor Amphitrite: quę diu reluctata est fugiens toros ut uirginitatem seruaret. tã dem Neptunuus delphinum misit: qui diu nauigando peruenit ad puellã: cui persuasit nnptias. Quare Neptũnus delphinum inter astra collocauit: & uere mare implet nymphis natantibus

Ingenera nũc sunt genitalia tempora mũdi:
Nunc amor ad coitus properat: nunc spiritus orbis
Bacchatur ueneri: stimulisqꝫ cupidinis actus
Ipse suas adamat partes & fœtibus implet.
Nunc pater equoreus: nũc & regnator aquarꝫ
Ille suam tethym: hic pellicit amphieritē:
Et iam ceruleos partus enixa marito
Vtraqꝫ nunc referat pontumqꝫ natantibus implet:
Maximus ipse deum posito iam fulmine fallax
Acrisoneos ueteres imitatur amores:
Inque sinus martis uiolento defluit imbre.
Nec genitrix nati nunc aspernatur amorem.
Sed patitur nexus flammata cupidine tellus.
Hinc maria hinc montes hinc totus deniqꝫ mundus
Ver agit: hinc hominũ pecudum uolucrumqꝫ cupido:
Atque amor ignescit menti seuitque medullis:
Dum satiata uenus fœcũdos expleat artus.
Et generet uarias soboles: sẽperque frequentet
prole noua mundum: uacuo ne torpeat euo.
Sed quid ego inferno uolitare per æthera cursu
passus equos audax sublimi tramite raptos
Ista canat maiora deo quem delphica laurus
Impulit & rerum causas & sacra mouentem
Orgia natura secretaque fœdera cæli.
Extimulet uatem per didima castra cybeles
perque citheronem nyseia per iuga bacchi.
per sua parnassi per omissa silentia musis. uel amica

Iuppiter: ẽt suscitat amores in danaem filiam Acrisii qua potitus fuit in aurũ liquefactũ uersus. Acrisioneus: nomen declinatũ ab acrisiõe patronymicũ nomen ab acrisio. .i. danae filia Acrisii. Imbre. .i. auro liquefacto. Sꝫ quid ego dicit hec canẽda esse a poeta cui meta laurus frontẽ cĩgit. laurus dicata phoebo: uel quod fulmine non tangatur: uel ꝙ daphne prima amata a phoebo in laurũ sit mutata. Delphica: in phocide duę clare sũt urbes ubi oraculũ Apollinis pitthii & elatea opportuno sita loco. Orgia sacra bachi sunt mulieres faciebant. Corybantes in ida monte phrygiae Saltando et cantando sacra cybeles faciebant: & sacerdotes excisis testibus degebant

Iuppitẽ: ex electra genuit ĩ samothiace insula iasiũ dardanum & cybelem: quẽ sacrificii morẽ ut archigalli nunc faciũt Electra mater docuit. Iasius uxorẽ duxit Cybelem: ex qua suscepit Corybãtus edoctus a mr̃e in phrygiã ad patrẽ dardanum transit & in ida consedit multosqꝫ talia sacra edocuit. quos a nomine suo corybãtes appellauit. Dindimõ mõs in phrigia ĩ quo cybelis sacra fiebãt: & dicimus nũero pl'i didima. parnasus: mõs q phocidẽ fac̃ bipartitã incũbẽtẽ boetię. Sub parnaso habitauerũt hiãtes populi: ũde aquę parnasii fõtis. hiãtida dñr musis sacer: ĩ quo surgũt duo colles. Alter dicitur citheron phoebo. alter nisa baccho dicatus. In eo uallis pirene: ubi sũt silẽtia musarꝫ: hic sũt antra mãsiones poetarꝫ in qbus ignẽ pro fomẽto faciebãt: unδ a fumo pirene pallida fiebat: sic poetę pallidã pirenẽ dicũt. Et Nisa in aphrica urbs ubi natus bachus: q dionisius est dictus. .i. filius iouis & Nisę. Alia nisa urbs ẽ in prima idia: quã uictor indorꝫ bacchus ɔdidit: silẽtia qa nemus ingẽs illic ẽ:

Sub parnasso est fons castalius: & delphi liberum oppidum oraculo Apollinis insigne. Et alii hic uersus atticam fontes hyppocrene: & Aganippe. Et in atttca regione saltus citheron ostendit. Filię pieri regis certauerunt cum musis cantu. & cum essent uictę: ab eis musę uictrices nomē acceperũt & dictę pierides ut Ouidius indicat inde quęcunq3 musarum sunt piera dicuntur. pean dictus est phoebus. Delius: a delo ĩsula in mari aegeo: & ab eius mōte cyntho cynthius. In ea celebre templũ & larius fuit apolinis emaratu: a quo totius ĩsulę fama manabat. Aristoteles dicit insulam appellatã quia repēte apparuit

pierii nemoris bacchea uoce frementem
Delie te pean & te euie euie pean:
Me mea calliope cura leuiore uagantem
Iam reuocat: paruoque iubet decurrere gyro:
Et secum gracili connectere carmina filo.
Quæ canat inter opus musa modulante putator
pendulus arbustis olitor uiridantibus hortis.
Quare age quod sequitur paruo discrimine sulci
Spargantur cecis nasturtia dira colubris
Indomito male sana cibo: quas educat aluos
Et satureia thymi referens tymbræq3 saporem:
Et tenero cucumis fragilique cucurbita collo:
Hispida ponatur cinara quæ dulcis iaccho
potanti ueniat nec phoebo grata canenti:
Hæc modo purpureo surgit glomerata corimbo
Mirtiolo modo crine uiret deflexaque collo:
Nunc adoperta manet: nunc pinea uertice pingit: surgit
Nunc similis calatho spinisque minantibus horret:
pallida non nunq̃ tortos imitatur achantos:
Mox ubi sanguineis se floribus induit arbos
punica: quæ rutilo mitescit tegmine grani.
Tempus haris satio famosa que tunc coriandra
Nascuntur gracili melantia grata cumino:

.i. manifesto: quia manifestata fuit. Hic nati diana & Apollo. sępe numero cōcutitur. Alii ortygiã Alii cynetum: Alii asteriã Alii cinthiam dixerũt. multa de hac. M. uarro & mutianus & plynius: Incunabula uero strabo docet. Teium: urbs in paphlagonia ut Salustius scribit ĩ hac ortus fuit Anacreon ut pōponius meminit: & ouidius sic ait. Quid nisi cũ multo uenerem cōfundere uino precepit lirici teia musa senis In hac urbe templum fuit apollinis: unde Apollo teius dictus. Chios insula in mari pamphilio olĩ dicta ęthalia. Cleobolus chiã appellat a chione nympha Alii a Mnechlos albus est. Machareus lesbi rex primus coloniam in chiũ duxit: cui filiũ pręfecit In hac tēplũ apollinis: unđ chius apollo Nasturciũ: cenariũ in torsione appellatur serpentibus aduersatur & illis qui humiditate fere cęci erumpunt de terra. Coluber: serpens est. Satureia est male sana aluis quas aluos educat. Alii qui Satureiam tymbram dixerunt. unde Tymbreus apollo: similis est thimo falso. Aliqui ęxistimauerunt nō nasci nisi prope littus. usus eius si parcus prodest propter callidam naturam: si multus nocet. Raroq3 mensis apponitur. Cinara: gratũ holus est: & hoc sortitũ nomen ꝙ cineribus gaudet. Aliud. n. stercus nō cupit. potionibus grata: ideo uocē strangulat: quia corpus enerue reddit. hec ad similitudinẽ hederę corymbos nutrit. Reliqua eius natura carminibus facile colligitur. Hare nunc pro hareolis coriandrũ pręcipuum aegyptium est: serpentes fugat. Alii melantium dicunt git. Alii nigellam. Alii mel asperiō suauis odoris cibis gratum. Serpētũ ac scorpionũ plagis medetur: Bibitur & ꝯtra araneas. In nigrorē tēdit: iō dic̄ grata cumĩo.

Asparagi duo genera hortense & siluestre: sed incultum gratius est. Quod corrudam: alii li-bycam uocant. Asparagus dicitur non a græco: aut ab asperitate: ut scribit Varro; Sed ab caldã uoce: quę caulem significat: quia hęc herba semper crescit in caulem & uirgultum. Moloche ab aliis heliotropium dicitur solem semper sequitur: Alia est herba quę uocatur bionias pampinorum amoenitatem prępstat: ideo in fenestris apponimus luxurians semper: alligat que quicqd obuiam habet: quom dicit. Ceu litterra proxima primę. i. B. quę est proxima A. Mucrone: idest stilo. In cereis pugilaribus stilo scribimus.

Beta duplex nigra & candida: Iam uer purpureũ. Homerus tris celebrat flores: Lothũ. crocũ: & hiacĩthũ Lothus in phrygia laudatissima Crocum ĩ cilicia: hyacinthus in gręcia. Sabei populi in arabia felici sunt apud quos omne pecoris & odoꝶ genus est: ut balsamus. Casia: thus: mirrha cynamuꝫ. Aliud tamen habet infelicitatis serpentum . s. multitudinem colore rubicundo palmi lõgitudine q uulnus letale faciũt: eorũ metropolis ẽ saba. Nulla ẽ apud hos ambitio. Sabęuꝫ mare fere albo uidetur colore: Insulas habet felicissimas. pegasus equus natus e sanguine medusę: qui ungulis fontẽ fecit sub parnaso musis gratuꝫ: unð muse pegasides dicuntur.

Achelous: e pindo monte fluit ętholiam ab acarnania diuidens in forma hominis cuꝫ hęrcule pugnauit: inde in forma tauri: cui hęrcules alterum ex cornibus exemit: & ipse in fluuium mutatus est. Nymphę acheloides sunt comites musaruꝫ menalus mons archadię. Amphrisius fluuius thessalię iuxta locum hebidem: ad quem phoebus: ut ostendit Valerius Flaccus libro primo pauit armenta regis admeti. Dryades nymphę quercuum sunt. Napeę florum. Tẽpe silua in thessalia. Cyllene mons archadię: ubi enutritus Mercurius: Cyllenius dictus est: Lyceus mõs archadię ubi pan uenerabatur & unde luperci: & ubi nobile delubrum iouis lycei conspicitur. Halesus fluuius: & mons non longe ab aethna: ubi proserpina flores legit cum aliis uirginibus. prisco enim tempore tres deę sortitę erant insulam Minerua circa imeraꝫ habitabat.

Et baccha asparagi spinosa prosilit herba.
Et moloche prono sequitur quæ uertice solem:
Quæque tuas audax imitatur nysie uitis.
Nec metuit sentis nam ueprib us improba surgens
Achrados indomitasque bionias alligat alnos.
Nomine cum graio ceu littera proxima primæ
pingitur incera docti mucrone magistri.
Sic & humo pingui ferratæ cuspidis ictu
Deprimitur folio uiridis pede candida beta:
Quin & odoratis messis iam floribus instat
Iam uer purpureum iam uersicoloribus anni
Fœtibus alma parens cingi sua tempora gaudet.
Iam phrigyæ lotꝫ gemantia lumina promant:
Et conniuentis oculos uiolaria soluunt:
Oscitat & leo & ingenuo confusa rubore
Virgineas adoperta genas rhosa prestat honores:
Celitibus templisque sabeum miscet odorem.
Nunc uos pegasidum comitis acheloidas oro
Menaleumque choros driadum nymphasqꝫ napeas
Quæ colitis nemus amphrisique & thessala tẽpe
Quæ iuga cyllenes & opaci rura lycei.
Antraque castaliis semper rorantia guttis
Et quæ sicanii flores legistis halesi.

Diana ſyracuſis: & in proxima īſula ortygia: ubi erumpit aretuſa fons ex alpheo. proſerpina flo
ridos campos iuxta ętnam. Eam raptam pluto curru uexit per meatus ſubterraneos iuxta ſyra-
cuſas: ubi fons nomine cyanes: Quare ſyracuſani ſingulis annis in eo loco ut ſcribit Diodorus li
bro undecimo proſerpinę ſacrificant. Aetna mons ſycilię uicinus uertice dicunt eſſe planitiem
cinericiam nulli peruiaꝫ: ut Strabo ait: & in medio cratherem profundiſſimum unde exhalat fu

Cum cereris proles ueſtris intenta choreis
Equoris ætnei uernātia lilia carpſit.
Raptaque lethei coniunx mox facta tyranni
Syderibus triſtes umbraſ et tartara cælo:
præpoſuit ditemque ioui lætumque ſaluti.
Et nnnc inferno potitur proſerpina regno.
Vos quoque iam poſito luctu mœſtoque timore
Huc facili greſſu teneras auertite plantas.
Tellurisque comas ſacris optate caniſtris:
Hic nullæ inſidiæ nymphis non ulla rapina:
Caſta fides nobis colitur ſanctique penates:
Omnia plena iocis ſecuro plena cachino:
plena mero letisque uirent conuiuia pratis.
Nunc uer eſt gelidum: nunc eſt molliſſimus annus:
Dum phœbus tener ac tenera decumbit in herba:
Gaudet & arguto fugientis gramine fontis.
Nec rigidos potare iuuat nec ſole tepenti:
Iamque dioneis redimitur floribus hortus.
Iam rhoſa niteſcit ſarrano clarior oſtro.
Nec tam nubifico borea latonia phœbe
purpureo radiat uult: unec ſyrius ardor
Sic micat: aut rutilus pyrous aut ore coruſco
Heſperus eoo remeat cum lucifer ortu.
Nec tam ſydereo fulget taumantias arcu:
Quam nitidis hilares collucent fœtibus horti.

mus & ignis: & exeſi pu
nices: Hinc credunt deie
ciſſe ſe Empedoclem Sed
qa ad hunc locuꝫ peruenīri n̄
poteſt ampliantes fabulaꝫ
ferreos calceos ēpedocli
prębuerunt. Loethe: flu
uius obliuionis in inferno:
unde loetheuſ tyrannus. i.
pluto uocat columella haſ
omnis nymphas: adquem
parauit hortum: ubi nullas
ineſſe frondes prędicat.
Iāqꝫ dioneis Dione ma
ter ueneris. Venꝰ dea hor
torum eſt. Rhoſa co-
lorem habet purpureum.
purpura: genus conchę
cuius ſanguine tingitur pan
nus eiuſdem nominis:
Sarni: genus ēt conchę: ſic
& oſtrea capiuntur Hęc
ad tyron & ſydona in mari
phoeniceo: & ex eoruꝫ ſan
guie tingebatur pānus: qui
ſenatuꝫ a plebe diuidebat.
purpurati erāt conſules
Triuuphanteſ uero purpu
rati auro intertecto. precio
ſa ueſtis oſtrum dicitur: &
ſarrana purpura tyria ſydo
nia phoenicia. & qa illic re
gnauit. Agenor pater cad
mi: ideo agenorea & cad
mea: Coccina uero dicitur
a cocco: cuius ſuccus pan
num tingebat. Vſus pur
purę romę fuit a principio:
quia Romulus primū: tuꝫ
alii reges trabea purpurea uſi ſunt: ut plynius indicat; Syrius ſtella ē in līgua caniſ lucidiſſīa py
rous lapis p̄cioſus a colorī ignito dc̄us. Heſperus filius aurorę fuit: cuiꝰ amorę pp pulcritudinē
mr̄ pdita fuit: poſtea ī ſilua ꝯflagrauit. Sꝫ diodorus dic̄ Heſperum fuiſſe filium Athlātis: & alcē
diſſe monteꝫ athlāteꝫ: neqꝫ āplius rediiſſe: ut cūqꝫ ſit īter ſtellas relatus: & lucifer etiam dicitur.

Iris filia thaumantis fuit:
qua usa est Iuno semper nũ
tia. Thaumantias patrony
micũ ẽ. Iubar lumẽ ẽ ut do
cet Varro: põit̃ sępe nũe-
ro ꝑ aurora. Hiberia hispa
nia a fluuio hibero: Inde hi
berũ mare hispãu; ĩ occidẽ
te ubi sol occidit efficitq; oc
casu mare rubicũdũ Balsa
mũ: non multum a narcisso
differt: eius satu terra sterile
scit. Balsamũ ut Cornelius
celsus ait est modica arbor
ut quisq; ramus intumuit: si
uim fieri adhibeas pauent
uenę fragmĩe lapidis aut te
stę apcriuntur: humor ĩ usu
medicantium est pręcipuuz
monte libano. Ex balsamo
magnum uectigal collige-
bant. Ideo plynius bellum
cuz hyerosolimis fuisse ꝑꝑ
balsamum scribit. Casia nõ
modo herba iucunda & o-
dorifera: sed ẽt ad meden-
duz necessaria peregrina ẽ.
Olim uero romanus ager si
nu suo nutriuit ut idem Co
lumella indicat. Vidimus ĩ
hortis nostris florentẽm ca
siaz. Venus ꝑest hortis.
Flori: floribus. Bac-
chus odoribus. portu-
nus: deus portus est. Aliter
palęmon dictus filius fu-
it Athamantis:. Geru-
lus a gerendo dictus rusti-
cus dicitur qui gerit fructus
& herbas. Chilyndrus:
ĩstrũm rusticanu; ad premẽ
dum solium terrę. Ocy
mum: non facile nunc co-
gnoscit̃. seritur septembri.
Transfertur martio: scorpi
ones creat ut plynius scri
bit in methaphysica si testę
per triduum supponitur.
pulex a nigrore puluis in
hortis sata rodit. Scribit
remedia ad euitanda anima
lia quę solent nasci in her-
bis: et ad euitãdos ibres &

Quare age uel iubare exorto iam nocte suprema:
Vel quom phœbus equos ĩ gurgite mersat ibero:
Sic ubi odoratas prætexit amaracus umbras.
Carpite narcissiq; comas sterilisq; balausi:
Et tunc ne coridonis opes despernat alexis:
Formoso nays puero formosior ipsa
Fer calathis uiolam: & nigro ꝑmixta ligustro
Balsama cum casia nectens croceosq; corimbos
Sparge mero bacchi: nam bacchus cõdit odores.
Et uos agrestes duro qui pollice mollis
Demetitis flores: cano iam uimine textum
Surpiculum ferrugineis cumulate hyacithis:
Iam rhosa distendat contorti stamima iunci
pressaq; flameola rumpatur fiscina calta.
Mercibus ut uernis diues portunus abundet:
Et titubante gradu multo madafectus iaccho
Ere sinus gerulus plenos grauis urbe reportet:
Sed quom in maturis flauebit messis aristis.
Atq; diem gemino titan extenderit astro:
Hauserit & terris lernei brachia cancri:
Allia cum coepis cereale papauer aneto
Iungite: dumq; uirent nexos deferte maniplos:
Et celebres fortis fortunæ dicite laudes:
Mercibus exactis hilarisq; recurrite in hortos:
Tum quoq; proscisso riguoq; inspersa nouali
Ocyma comprimite & grauibus densate chylidris
Exurat sata ne resoluti pulueris æstus:
paruulus aut pulex irrepens dente lacessat
Neu formica rapax populari seina possit:
Nec solum teneras audent erodere frondes
Implicitus conche limax hirsutaq; campe.
Sed quom iam ualido turgescit lurida caule
Brassica cumq; tument pallentia robora betae
Mercibus atq; olitor gaudet securus adultis
Et iam maturis querit supponere falcem:
Sæpe ferus duros iaculatur iuppiter ignes
Grandine dilapidans hominum boumq; labores:

Sæpe etiam grauidis irrorat pestifer undis:
Et quibus ĩfestæ baccho glaucisq; salictis
Nascuntur uolucres: serpitq; eruca per hortos
Q uos super ingrediens exurit fœmina uisu:
Q uæ capitis uiduata coma spoliataq; nudo
Vertice trunca iacent tristi consumpta ueneno.
Hæc ne ruricolæ paterentur monstra salutis
Ipsa nouas artes uaria experientia rerum
Et labor ostendit miseris usq; magister:
Tradidit agricolis uentos sedare furentis
Et tempestatem tuscis auertere sacris.
Hinc mala rubigo uiridis ne torreat herbas
Sanguine lactantis catuli placatur & extis:
Hinc caput arcadici nudum cute fertur aselli
Tirrhenus fixisse tages in limite ruris.
Vtq; iouis magni prohiberet fulgura tarchõ
Sæpe sua sedes percinxit uitibus albis:
Hinc amytaõius docuit quem plurima chiron:
Nocturnas crucibus uolucres suspẽdit: & altis
Culminibus uetuit feralia carmia flere.
Sed ne dira nouas segetes animalia carpant:
profuit interdum medicantem semina pingui
palladia sine fruge salis cõspergere amurca:
Innata ue æris nigra satiare fauilla
profuit & plantis latices infundere amaros:
Marrubii multoq; seri contingere succo.
At si nulla ualet medicia repellere pestem:
Dardaniæ ueniunt artes nudataq; plantas
Fœmina quæ iustis tum demum operata iuuenta
Legibus obsceno manat pudibunda cruore
Sed resoluta sinus resoluto mesta capillo
Ter circum areolas & sepem ducitur horti.
Q uæ quom lustrauit gradiens mirabile uisu.
Non aliter q̃ decussa pluit arbore nibus:
Vel teretis mali uel tecte cortice glandis
Voluitur ad terram distorto corpore campe
Sic quondam magicis sopitum cantibus anguem
Vellere phryxeo delapsum uidit iolchos.

gelicidia. Tuscis. sacris quia omnis uis aruspiciẹ & carminum a thuscis manauit. Hinc mala rubigo. rubigalia sacra instituta erãt ne rubigo strangularet. In rubigalibus mactabatur catulus tractus ab uberibus canis. plinius libro. xxix. mares catuli placandis numinibus bestiarum uice tenentur: ergo non soluʒ hortorum pestes: sed etiam numinuʒ iras catulis euitamus.

Ages. aruspex fuit ethruscus Tyrrhenia. ethruria dicitur. Tarchon: ethruscorum opulentissimus fuit: & aruspex optimus Amythaon. pater melampodis medici. unde Amythaonius melãpus dictus. Hũc edocuit chiron filius saturni: & philarẹ filiẹ oceani

palladia amurca. pallas ut dixi oleam inuenit. unde fit oleum. Et olei stercus ẽ amurca phryges inuenerunt mulierem emittentem mẽstruali morbo sanguĩem debere circundare hortos. plynius sic ait: negat Apollo pestem posse crescere. Q uam nuda uirgo restrĩgit Iolcos. uulgata urbs ẽ ĩ thessalia: & patria iasonis qui phrixeum raptũ ex colchis ĩ patriam contulit cũ dracone sopito magica ĩcãtatõe ope et auxilio medeẹ Medea filia oetẹ fuit et echates

soror cyrces magica quę draconem custodientez uellus aureū sopiuit: & argonautis tradidit post necatos filios ad aegeum athenarum regem iuit. Inde in mediam: hinc pulsa tandem in italiam uenit: & consedit in regionę marsorum: ubi magicam artem: & sopire serpentes docuit: Alii dicunt draconem fuisse interemptuz ab argonautis ualerius flaccus hanc materiam nobili & heroico carmine pluribus libris aperit. Eruca salax. i. Libidinosa Lapatum alii dixere rumicē & eius generis siluestrem oscalidon dicunt. Aliqui osilapaton. Aliqui hidrolapaton: & hippolapaton. Vis lapati ē cieŕ urinam. & large sumptum uētrem soluit caliginem oculorum discutit. Scila nobilissima ē e generibus bulborū eius duo genera: masculum albis foliis femina nigris. Additur tertium genus cibis gratum. Epimenidon uocant angustiore & minus aspero folio. Ruscus est ubi includitur semen asparagi. Asparagus semper crescit in tyrsum: ideo dicit tyrsuto rusco. Corruda genus est asparagi. Tamus herba ē minutis foliis. Andrachia herba quę solet in nasci montibus. Antes sulci sūt & in uineis & in agris & i hortis phasel9 & phaseolus dicitur: si fuerit ppi or a triplici: atriplicem necat. Atriplex genus est oleris: quod rustici spinacium uocant. Sed spinaciuz proprię non est a quo lōge nascitur differt. phaselus siliqū habet oblongā. dicit̄ autez phasel9 a phaseolo insula maris ęgei pxima olympo und id legumen ad nos manauit. Lat̄e Columella se ipsum declarat ad finem pximi uoluminis: cuz loqui t̄ de cucumere ac cucurbita, pix laudatissima in naritia insula maris Ionij: Himet9 mons in attica regione ut dixi ubi multae apes. Hamula uas est apud apitiū sic lagena. De cane origaneo iā dixi. Hiperion solis pater: sol hiperionis.

Arboreos aperit foetus: ubi herbas descripsit.

Sed iam protocomos tempus decidere caules:
Et tartesiacos paphiosque reuellere tursos:
Atque apio fasces & secto cingere porro.
Iamque eruca salax fœcundo prouenit horto:
Lubrica iam lapathos iam thamis sponte uirescunt:
Et scyla tyrsuto sæpe nunc horrida rusco
prodit & asparagi corruda simillima filo:
Humidaque andrachne sitientes protegit antes.
Et grauis atriplici consurgit longa phaselus.
Tu modo dependens ricini modo more chylindri
Sole sub aestiuo gelidas per graminis ūbras
Intortus cucumis pregnansque cucurbita serpit.
Vna neque est illis facies nam si tibi cordi
Longior est gracili capitis quae uertice pende
Et tenui collo semen lege siue globosi
Corporis atque utero nimiū quae uasta tumescit.
Ventre leges medio sobolem dabit illa capacem
Naryciæ picis aut actei mellis hymeti
Aut habilem lymphis hamulam baccho ue lagenā
Tum pueros eadem fluuiis innare docebit.
Liuidus at cucumis grauida qui nascitur aluo.
Hirtus & ut coluber nodoso gramine tectus
Ventre cubat flexo semper collectus in orbem
Noxius exacuit morbos æstatis iniquæ.
Foetidus hic succo pingui quoque semine fartus
At qui sub trichila manantem repit ad undam
Labentemque sequens nimio tenuatur amore
Candidus effetæ tremebūdior ubere porcæ
Mollior infuso calathis modo lacte gelato
Dulcis erit: riguoque madescit luteus aruo:
Et feret auxilium quondam mortalibus egris
Quom canis origones flagrans hyperionis æstu
Arboreos aperit fœtus: cumulataque moris

Incipit de arboribus & in cipit a moris: Mora in ęgypto & cypro abundantis succi sũt. Trinus eis color primũ albescunt inde rubescunt: post nigrescunt. primũ alba fuisse scribunt fabulę: colorem mutauerunt ex cruore Thysbes. prunoꝝ genera nigra & candida: & quę cum frugibus maturescunt ordacea. Asinina nigra sunt & a uilitate dicta cerma a purpurea laudatiora ab externa gente armenię suauissimi odoris. Solent & pruna adoptiua esse: & quę malis inseruntur: ut in bętica regione malura dicuntur: Quę nucibus nucipruna: q̄ amigdalis amigdalina. Adduntur

Candida sanguineo manat fiscella cruore.
Tunc precox bifera descendit ab arbore ficus:
Armeniisque & cereolis prunisque damasci
Stipantur calathi: & pomis quæ barbara persis
Miserat: ut fama est patriis armata uenenis.
Ac nunc expositi paruo discrimine læti
Ambrosios prebent succos oblita nocendi
Quin etiam eiusdem gentis denomine dicta
Exiguo properant mitescere persica malo.
Tempestiua madent quæ maxima gallia donat
Frigoribus pigro ueniunt asiatica fœtu.
At grauis arcturi sub sydere parturit arbos
Linia calchidicis & caunis æmula chiis.
purpureaeque chelidoniae pinguesque mariscae:
Et callistrutiis rhoseo quæ semine ridet.
Albaque quæ seruat flauae cognomina cerae.
Scissa lybisca simul picto quoque lydia tergo.

& in totum peregrina quę a ciuitate syrię damasco damascena nuncupantur. Sũt & euliclina & siluestria. De prunis nulla mentio est apd̄ Catonem: quo magis miratur plinius cum ante urbem conditam latinus ager hac arbore abundaret. Alii dicunt coepisse post Catonē persica tota asię fuerunt. & a perside translata. unde & nomen habent: & cum difficultate primum transiere. Nunc sponte proueniunt ĩ rbodo translata ab egypto persici minime fruticant fabula esse uidet̃ ꝙ ueneata sint. & cum cruciatu apud persas gingi: a Syroque persarum rege proueneno in egyptuꝫ translata: Ibiq́ꝫ terra mitigata tradunt. parteꝫ ęgypti falso testantur hoc pomo Cyrum necare uoluisse: utcunque tamen est ut iuuat non ut peregrinis sed ut patriis uti. In italia gallica quę duracina dicuntur. Et quae tarde ueniunt asiatica sunt & pręcocia: & per adoptionem ducta: nuc ipersica linia odoratiora & sapidiora cęteris sub arcturo maturescunt. Arcturus exoritur nonis septembris. Sunt & morina quę intus moris colore similia: nullius pene odris ac saporis cortice piloso: & per adoptionem facta Alia persicus est quę ad nos nunquam peruenit myrtis rubentibus similis sata in memphi a perso Alexandri macedonis attauo. Vnde illi nomen: qua ex re alexander triumphans ex ęgypto folia huius persici in coronam uictorię sibi instituit: ut plinius refert. In zona artophilacis fulget stella una: quę arcturus dicitur. Euboia in mari ęgeo auulsa boetię fuit: ubi regnauit Lycaon: qui ob mactatos hostes in lupum uersus est. Insignis montibus duobus Gerasto uergente in aphricaꝫ & caphareo in hellespontum. Hic est urbs calchis. In hac & Inchio insula de qua diximus nascũtur artificio harum dies: a quibus exprimitur mel: quod postea decoctione siccatum fit concretum & in Sacharon transit. Ficorum genera hęc quę italia recepit. Ficus lydia: quae purpurea: cui similis mamillana: callistrutia sapore potentior: sed frigidissima omnium. Aphricana praefertur cunctis suauitate: quae a multis Lybisca nominatur ex praecocibus Tyburtine.

Sunt & ab auctoribus nominatę liuia pompeia quę commode ſiccātur ad annuos uſus. Marſica inflatior eſt: & tumidior. Nigra est quę taterina ſiuę rodia dicitur in byeme maturatur chelidonia a chelidoniiſ populis in britania nominata: eſt & ſerotina duri corticis. Eſt et pręcox ſiue alba ſiue nigra bifera eſt ſcilicet meſſe & uindemie. Fici ſeruntur autunno ut melius prouemant poſt uulcanalia nubibus pluuiam ſpondentibus. Tardipes: uulcanus appellaṫ. ſcilicet claudus qa Iuppiter ira motus cęleſtes e celo. Expulit: Et iunonem uinculis alligauit In olimpo: uulcanus uoluit matri uincula ſoluer̄ Iuppiter iratus filiuꝫ e cęlo in lēnō deiecit ille pręceps ruit & coſtam ſibi fręgit. ut ualerius flaccuſ libro ſo docet Amiturni: populi fuere In ſabinia primi & nobiliorel. Silius hinc amiturna choors. Bunias patronomicum nomen a fonte bunio: qui eſt in agro amiteruino ſic & bunias ficus & nurſina ſupradicto ſerūtur tempore. Nomina bacchi euchios: bonus filius cum a patre quereret menalius amenalio mōte acrchadię liçus .i. ſoluo. Nā uinum mentē ſoluit lęneus q ē torcular bromuis a ſonitu Nictilius a nocte quia bachanalia noctu fiebant. Dioniſius quia filius Iouiſ & Nyſę. Nyſa urbs ē ī egypto ut diximuſ in qua natus bachus. Aſcra oppiduꝫ & uicus in boetia pr̄ia heſiodi poetae qui uerſus de ruſticatione compoſuit. Et paucos heſiodus aſcreus dicit ut Virgilius idem de ſe ait Aſcreumq; cano Romana per oppida carmen.

Q nin & tardipedi ſacris iam rite ſolutis
Nube noua ſeritur cæli pendentibus undis
Congilis illuſtri mittit quā nurſia campo.
Q uæq; amiturninis defertur bunias aruis:
Sed iam maturis nos flagitat anxiusuuis
Euchius: excultosq; iubet claudamus ut hottos
Claudimus: imperioq; tuo paremus agreſtes.
A c metimus leti tua munera dulcis iacche
Inter laſciuos ſatyros: panasq; biformes
Brachia iactantes uetulo marcentia uino:
Et te menalium te bacchum teq; lyeum.
Leneumq; patrem canimus ſub tecta uocantes
Ferueat ut lacus ac muſto cōpleta falerno:
Exundent pingui ſpumantia dolia muſto.
Hactenus agrorum cultus ſiluine docebam
Syderei Vatis referens præcepta Maronis.
Q ui primus ueteres auſus recludere fontis
Aſcreum cecinit romana per oppida carmen.

.D. .FINIS. .S.

Marcus Antonius Alterius Ad Romulū Quirinum.

Marcus Alterius

Sepultum tibi siluium quirine
Et flaccum tineis satis peresum
In lucem iliadas auos secutum
Reduxit patriæ decus camenæ
Pomponi studiumq; corq; mensq;
Aphros quo Scipio tulit triunphos.
Et colchis gracili refertus auro
Iolchon repetit micans Iason.
Et te nunc Columella diues horti
Romanæ celebrem facit iuuentæ
Quare dat latiis situ colonis
Exutos Iuniosq; sarsenasq;
Varronem patriæ togæ magistrum
Et chartas rigidi senis Catonis
Celsum Virgilium tremellumq;
Et doctis duo Iulios libellis:
Qui nomen tulit arboris stolonem
Da ergo Romule si quid hic meretur
Nos putres cariæ nihil ualemus
Cum tonsæ capitolium corollæ
Excussis uiolis premant rhosisq;.

18

